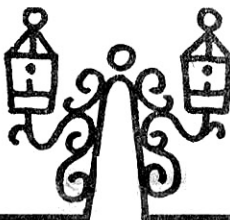

Kainuu- Panu Korpikainuu

KIRJOITIN kiertäväksi kirjailijaksi itseään nimittäneestä korpikirjailijasta **Ilmari Kianosta** ja hänen kirjailijaturneerikirjastaan Kiertävä kirjailija. Kirjan viimeistä edellisen varsinaisen luvun otsikkona ovat sanat **Viimeisistä viimeisin kirjatsu** ja otsikon alla sitaatiton sitaatti: Kuulkaa korpeimme kuiskintaa.

KIRJAILIJA aloittaa luvun kertomalla, että olivat soittaneet hänelle Korpikainuun kansanopistosta... ja selittää siten sulkeissa, että koska hän ei hyväksynyt paljasta sanaa Kainuu, joka eksyttää Ruotsin puolelle, hän erottaa oman Kainuunsa aina sanalla Korpi. Sitteen kirjailija puhuu "Korpikainuun korkeakoulusta" ja Korpikainuun opistosta eli tietenkin Mieslahden kansanopistosta.

KORPIKAINUU toistuu siten monta kertaa, ja kirjatsun päätteeksi kiertävä kirjailijamme puhuu myös Korpikainuun laulausta. Korpikainuun sävel! Tienemme, että tuolloin oli jo syntynyt — sanoisinpa, että syntynyt eikä tehty, vaikka kuinkakin tilauksesta — Nälkämaan laulu. Iki-Kianto ei hyväksynyt sitä Nälkämaan paremmin kuin Kainuunkaan marssiksi, vaikka nuoremalla iällään ainakin kerran kirjoitti sen yhteyteen myös sanan marssi. Lauri Lounelan mukaan laulun nimikään ei ollut peräisin Kiannolta.

□ □ □

NÄLKÄMAAN laulusta muistuu mieleen, mitä viime talvena muisteli juuri äskettäin edesmennyt vanha ystäväni **Martti Wegelius-Vuorjoki**, joulukuussa 90 täyttänyt. Vapausodan jälkeen keväällä 1918 vapaaehtoinen Martti Wegelius, dipl.ekonomi Sv.Handels-högskolanista (aivan vain käytännöllisistä syistä), oli joutunut puolikaspatteristonsa mukana vanhaan kotikaupunkiinsa Ouluun, johon kohta sen jälkeen tuli myös saksalaisotilaita.

SUOMEEN jääneisiin v.d.Goltzin joukkoihin kuulunut 1. Kaartin Ulanirykmentti tuli

Ouluun 7.-8.6.1918. Sotilaat majoittuivat Alaksanterinkouluun ja Yhteislyseoon, mutta lähtivät jo 9.6. marssimaan Muhoksen ja Vaalan kautta Kajaaniin. Kielitaitoinen vapaaehtoinen Martti Wegelius määrättiin rykmentin 2. komppanian mukaan tulkiksi.

PALTAMOSSA majoituttiin taloon, jonka isossa pirtissä nuoret sitten illalla esittivät lauluja, kai vartavasten vieraille. He lauloivat mm. Nälkämaan laulun. Martti Wegelius sen kyllä tunsikin, olihan edellisellä vuonna ilmestynyt myös Pohjois-Pohjalaisen Osakunnan ensimmäinen laulukirjanen. Saksalaiset olivat kiitelleet laulun säveltäjä ja halunneet tietää, mistä laulussa oli kysymys. Martti W. kertoi sanoneensa, että se oli "ein Lied des armen Landes", köyhän maan laulu.

□ □ □

VANHAN Kainuu-käsitteen virkeimpiä selvittäjiä oli Kustaa Vilkuna: Kainuu-Kvenland. Missä ja miksi? Nykysuomalaisista ei monikaan sekoittane keskenään (Korpi) Kainuuta ja Ruotsin Kainuuta, Kalixia. Mutta jo 1916 oli Kainuu nykyisessä merkityksessään alkanut vakiintua Kajaaniin kihlakunnan nimeksi. Lisäys "Korpi" oli Kiannon käsialaa, ja sana korpi jo siihen mennessä etäännyntynyt alkuperäismerkityksensä.

KIANNON Nälkämaan laullu Kainuun lauluna on kieltämättä merkittävä osansa prosessissa, joka vakiinnutti uuden Kainuu-käsitteen. Kerratessani huomaan, että eiköhän vain perusteellisin artikkelisarja nimen vaiheista ole ilmestynyt Kaltiossa: Pentti Karjalai-

nen, Kainuu-nimen ja käsitteen synty, 3/62; Lauri Lounela, Kainuu-nimen kehitystä, 8/62; Atte Kalajoki, Kainuu ensi kerran 1896-97, 4/65; ja Sakari Vapaasalo, Kuinka Kainuu-nimi sai nykyisen merkityksensä runoudeksamme, 6-7/65.

□ □ □

YHTEENVETO näistä artikkeleista tuottaa tulokseksi, että runoilijat ensisijaisesti ovat vaikuttaneet siihen, että "Kajajaanin" kihlakunnasta tuli Kainuu, mutta että Kiantoa neljä vuotta nuorempi Eino Leino Kainuineen esiintyy jo seitsemän vuotta ennen vanhempaa runoilijaveljeään.

CALAMNIUS-Kiannon vanhin "Kainuu" on syntynyt ja julkaistu 1896 ja painettu 1897 (Kalajoki), mutta Eino Leino esiintynyt "Kainuineen" julkisesti jo 1892, jolloin hän Hämeenlinnan-lyseolainen, oli vasta 14-vuotias (Vapaasalo/Aarre Peltonen).

VAPAASALO on löytänyt vielä tätäkin vanhemman ajoituksen Leinon "Kainuulle" todetessaan, että Peltonen on ajoittanut Leinon runon Pohjolan maisema n. v:een 1890. Jo 12-vuotiaana Eino siis huudatti: "Oi kaunis Kainuunmaa!" Eino elinaikana tätä runoa ei tosin vielä painettu.

□ □ □

KAINUU-NIMI esiintyy Oulujärven itäpäähän, Einon kotiseudun, nimistöissä seitsemän kertaa (Vilkuna). Alkaakin tuntua siltä, että sana Kainuu on itänyt uuteen merkitykseensä Lönnbohm-Mustosen valistuneudessa kodissa Paltamon Hövelössä.

RUNOILIJOIDEN lisäksi on sittemmin myös mm. Kainuun Nuorisoseurojen keskusseurala, Jussi Kukkosella ja Kainuun Sanomilla ollut ratkaisevan tärkeä osansa nimen Kainuu vakiinnuttamisessa.